

2 Karaktärisering av kyrkoanläggningen

2.1 Kyrkomiljön

Blidö kyrka är belägen på en udde vid Blidösundet i norra Roslagen.

Udden var förr en holme, helt omfluten av vatten. Holmen var förbunden med huvudön genom den i 1700-talets kyrkböcker omtalade ”kyrckobroen”, som ledde över till den numer nedbrunna karaktärsbyggnaden på Blidö gård. Läget markerade samhörigheten med gården.

Blidö kyrka ligger på en bergig kulle som sträcker sig i nord-väst varigenom kyrkan har fått samma orientering.

Till kyrkan hör kyrkogården omgärdad av stenmur med en krans av träd. I kyrkans närmsta omgivning ligger församlingshemmet (f.d. skolan från 1876) och Klockargården (1700-1799). Från den östra av kyrkogårdens ingångar leder en allé till prästgården.

2.2 Kyrkan

Här stod år 1660 ett kapell färdigt. Kring 1800-talets mitt var kapellet starkt förfallet och beslut fattades om ett nytt kyrkobygge.

En ny kyrka började uppföras år 1856 runt det gamla kapellet som revs först ett år senare. Invigningen förrättades år 1859. Den nya kyrkan ritades av arkitekten Ludvig Hedin.

Kyrkan är utformad i nyklassisk stil. Den är planerad som en salkyrka bestående av ett enskeppigt långhus i norr-söder med ett fullbrett, rakavslutat kor i norr. Intill korgaveln sluter sig en låg sakristia med polygonal avslutning mot norr.

Två ingångar finns till långhuset, den ena i sydgaveln och den andra i mitten av östmuren.

Byggnadsmaterialet utgörs av natursten och tegel. Fasaderna är putsade och gult avfärgade, tidigare vita. Sadeltaket täcks av skiffer.

Kyrkans inre präglas av enkelhet i nyklassisk anda med brutet vita, slätputsade väggar och ett tunnvalvt tak av gipsat trä i samma kulör. Den fasta inredningen som predikstol, orgelfasad och altartavlans omramning är från byggnadstiden.

En restaurering år 1937, ledd av E. Lundberg under medverkan av konstnären Gunnar Torhamn, förändrade exteriören genom att portarna kläddes in med koppar samt att en ursprunglig portal i väst sattes igen.

Restaureringen år 1937 gör sig mer gällande i kyrkans inre än i dess yttre där den nuvarande utformningen och inredningen visserligen i huvudsak stammar från år 1859 men även har tydliga spår från år 1937.

Till de förändringar som genomfördes år 1937 hör den slutna bänkinredningen och altartavlans av Gunnar Torhamn med motivet ”Jesus stillar stormen”. Då tillkom även glasmålningen av Gunnar Torhamn i nischen efter den igensatta västportalen. I nischen är ett dopaltare placerat. Glasmålningen är utförd av N.P. Ringström år 1938. Interiört

fick kyrkan en ny färgsättning i gult, grått och blått. Den tidigare färgsättningen var i vitt och guld med gulmålade bänkar. Av den ursprungliga bänkinredningen återstår endast en dörr. Vindfånget är också inbyggt år 1937.

Av det rivna, äldre kapellet återstår en del inredningsdetaljer. Duvan i predikstolen, timglaset och nummertavlornas krönstycken är från den gamla predikstolen från år 1746. I altartavlans omramning ingår en del äldre skulpturdetaljer och ”pyramiderna”, som markerade ingången till koret, är från 1758. Den gamla predikstolens tak är uppsatt i taket under orgelläktaren. I mittgången är en kalkstenshäll från 1700-talet ilagd.

2.3 Kyrkogården

Ursprungligen användes moderförsamlingen Lännas kyrkogård som begravningsplats för Blidöborna.

Blidö fick år 1778 rätt att anlägga egen kyrkogård. Kring denna uppfördes en stenmur. Då flyttades också sannolikt en del gravstenar över Blidöbor hit. Bl.a. en liggande häll med årtalet 1666 utanför kyrkans södra gavel.

Av den första lilla kyrkogårdens hägnadsmur finns ännu spår i terrasseringen öster om kyrkan. Kyrkogården har sedan vidgats och muren omlagts flera gånger, senast 1882. Stenmuren omger kyrkogården utom åt väst där den avgränsas av en häck. Utanför stenmuren och häcken har åt väst och söder senare gravområden anlagts.

Kyrkogården är gräsbevuxen med grusade gångar. Den omgärdande stenmuren har ingångar från tre håll med tegelmurade och putsade grindpelare.

I de gräsbevuxna gravkvarteren finns en del äldre gravar med stenramar med grusbeläggning eller järnstaket kvar. De äldsta gravarna med tidstypisk utformning ligger närmast kyrkan inom den äldre kyrkogårdens sträckning. Flera gravstenar har titlar med anknytning till bygden.

2.4 Klockstapeln

Intill kyrkans nordöstra hörn reser sig den rödtjärade klockstapeln, ursprungligen byggd som öppen stapel år 1744 av mjölnaren Eric Bärk från Lo kvarnar i Roslags-Kulla. Samma år göts den ännu bevarade storklockan.

Stapeln brädkläddes delvis år 1749. Den fullständiga brädklädnaden och den vackert formade huven tillkom år 1815 efter ritning av byggmästaren Johan Carlberg. Årtalet 1815 står att läsa på den djurhuvudformade flöjeln.

Stapeln flyttades kring 1970-talet något norrut.

2.5 Kulturhistorisk karaktärisering och bedömning

Kyrkan har en välbevarad nyklassicistisk exteriör vars utformning speglar sin tids estetiska ideal. Kyrkorummet präglas av två tidsskikt, dels byggnadstidens utformning och bevarade inredning, dels 1937 års tillägg.

Den, ned från kyrkan, svagt sluttande kyrkogården präglas av sin stenmur med trädrum och raka, grusade gångar. Flera kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar bidrar till att ge kyrkogården en ålderdomlig karaktär.

Att särskilt tänka på vid förvaltning och användning av kyrka och kyrkomiljö

- den stilrena, strama nyklassicistiska utformningen.
- kyrkorummets två dominerande perioder; 1859 års utformning och inredning samt 1937 års tillägg.
- inredningsdetaljer bevarade från Blidö gamla kyrka.
- kyrkogården omfattande stenmur, grindpelare, trädrum, grusgångar samt äldre kulturhistoriskt värdefulla gravar.

2.6 Källor, litteratur och övriga uppgifter

Boëthius, Ulf, Vägvisare till kyrkorna i Stockholms län, Stockholm, 1980.

Byggnadsregistret, Riksantikvarieämbetet: kyrkobeskrivningar och administrativa uppgifter, Blidö kyrka, A-K Ericson, 1996-06-25, reviderad av Boel Almqvist, 1999-05-19.

Sveriges kyrkor, Uppland, Band II, Häfte 3, Frötuna och Länna skeppslag av Ingeborg Wilcke Lindqvist, Stockholm, 1945.

Upplands kyrkor I, Blidö Kyrka av I. Wilcke-Lindqvist, Uppsala, 1947.

Stockholms läns museums arkiv.

Inventeringsdatum: 2003-01-28

Inventare: Eva Wallström och Lisa Sundström

Fotografering: Elisabeth Boogh

Ansvarig för kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Lisa Sundström

Rapportsammanställning: Lisa Sundström

Blidö kyrka, interiör mot norr. Foto Elisabeth Boogh 2003.

Blidö kyrka, vy från s-ö. Foto Elisabeth Boogh 2003.

Blidö kyrka. Gravkvarteren närmast kyrkan har flera bevarade äldre gravvårdar. Några har stenramar med grusbeläggning. Vy från söder. Foto Elisabeth Boogh, 2003.

Blidö kyrka. Kyrkogården har gräsbevuxna gravkvarter med grusade gångar. Kyrkogårdsmuren har öppningar med putsade grindpelare. Vy från n-v. Foto Elisabeth Boogh 2003.

Blidö kyrka. Kyrkogården omgärdas av stenvmur med trädrum. Intill kyrkan ligger den år 1744 uppförda, brädklädda klockstapeln. Vy från s-ö. Foto Elisabeth Boogh 2003.